

Neurociència i Museus. I Cicle Confluències

Publicat per [Interacció](#) [1] el 20/02/2020 - 12:31 | Última modificació: 19/04/2021 - 16:38

Els museus des de la perspectiva neurocientífica

El primer que fem sense adonar-nos-en quan entrem a un museu és mirar la cara de les persones que hi ha dins. Contents, alegres, interessats, avorrits, cansats, indiferents... les emocions que mostrin condicionaran, en bona mesura, la nostra pròpia experiència al museu. En relació a les obres i objectes exposats, pararem atenció als que més ens sorprenguin. Si el que veiem no ens produeix aquest efecte, passarem de llarg gairebé inevitablement. Així, des del punt de vista de la neurociència, és com s'ha parlat dels museus al [I Cicle Confluències](#) [2], una iniciativa de la **Xarxa de Museus locals** que vol ser un espai de trobada, de reflexió i d'interconnexió entre els museus i altres disciplines no estrictament museològiques.

I Cicle Confluències. Neurociència i museus

En aquesta primera confluència, la neurociència ha estat el tema que s'ha posat sobre la taula mitjançant la intervenció de **David Bueno**, doctor en Biologia, professor de Genètica Biomèdica, Evolutiva i del Desenvolupament de la Universitat de Barcelona, director de la Càtedra de Neuroeducació UB-EDU1ST i

divulgador científic. Tot seguit, s'ha establert un diàleg amb **Xavier Roigé**, doctor en Antropologia Social i Cultural, professor titular de la UB i amb una llarga experiència en l'àmbit museístic i del patrimoni cultural. **Clàudia Rius**, periodista cultural i cap de redacció i de la secció d'Art de la revista Núvol, s'ha encarregat de dinamitzar la conversa.

Un dels objectius principals dels museus hauria de ser el de **generar dubtes**, ja que la necessitat de **resoldre'ls resulta un gran estimulant** i fomenta que el cervell adquireixi una major **flexibilitat per a trobar-ne possibles respostes**, fet que augmenta la nostra capacitat cognitiva. Per això, diu Bueno, neurociència i museus han d'anar de la mà. El nostre cervell és relacional i depèn no tant del nombre de neurones que tinguem, sinó del **nombre de connexions** que el nostre cervell sigui capaç de generar entre elles, explicava. Tanmateix, per afavorir que es formin noves connexions, és cabdal mantenir el cervell **estimulat**.

“**Un cervell estimulat és el que pensa, el que es diverteix i s'emociona, el que escolta música, el que fa esport, el que debat i raona amb altres, el que va a museus...**

Com més coses noves s'aprenquin i més experiències es visquin, més connexions establirà el cervell, i els aprenentatges més útils, aquells que després podrem utilitzar amb més eficiència en el futur, **són els que impliquen més zones del cervell simultàniament**. El cervell, aclareix Bueno, prioritza els **aprenentatges transversals**, i aquí és on els museus hi poden tenir molt a dir. En aquesta línia, Roigé ha afegit que aquesta és una de les grans potencialitats d'aquests equipaments: dels museus s'ha dit que són espais que conserven, però els magatzems conserven millor; també s'ha dit que els museus ensenyen, però les escoles estan més ben preparades per a fer-ho; també s'ha dit que comuniquen, però a dia d'avui les noves tecnologies i mitjans de comunicació estan molt més preparats per comunicar. En canvi, **els museus tenen la capacitat d'entrellaçar tots aquests elements en un sol espai**. L'antropòleg ha coincidit amb Bueno a l'hora de considerar els estímuls com un element fonamental per propiciar la visita als museus.

David Bueno durant la presentació "De què li serveix l'art al cervell?"

Aprenem per instint, ha explicat Bueno, **sobretot a través del joc i de les emocions**, dos elements que resulten molt estimulants. Segons el biòleg, **les emocions primàries** com la por, l'ira, l'aversion, la tristesa, l'alegria i, sobretot, la sorpresa, combinades amb la memòria, **ens permeten adquirir coneixements de forma proactiva i a poder-los aplicar en situacions futures**. El sentit que ens ofereix més informació durant un procés d'aprenentatge és **la vista**, mentre que els ulls són una de les eines que millor transmeten i capten les emocions. És per això que no tan sols importa el què s'explica, sinó com ho podem explicar perquè els ulls captin la **càrrega emocional del missatge**, dels coneixements. Roigé ha coincidit amb les paraules de Bueno i, traslladant-les al cas concret dels museus, ha apuntat que aquests equipaments **han de ser capaços de sorprendre visualment, emocionar i provocar als assistents**. Per ell, el més important en un museu és no sortir-ne indiferent. Malgrat tot, dubta que sempre ho siguin i ha preguntat què es podria fer perquè ho fossin més del que ho són ara.

Amb els estímuls i emocions s'hi entrellaça un altre element igualment important, ha expressat Bueno. Es tracta de la **motivació**, que també contribueix en gran mesura a l'aprenentatge. A la pregunta "com ho podem fer per motivar?", ell mateix ha respost "estant motivats nosaltres". Bueno té clar que aquest, a més de ser el primer pas, és un dels més determinants, i l'ha relacionat amb les **neurones mirall**: quan interactuem amb altres persones se'ns activen les neurones mirall, una tipologia de neurona que ens fa **replicar l'acció que duu a terme la persona a qui observem, així com captar-ne l'estat anímic i "copiar-lo"**. Tot i que aquest simple acte inconscient no és del tot decisiu, només cal que trobem allò que s'explica prou interessant i ben argumentat per motivar-nos nosaltres també. En l'àmbit dels museus, les cares més visibles són les dels **guies, les persones que venen les entrades i atenen els visitants i els vigilants de sala**. Seguint amb aquest raonament, Bueno ha assegurat que **la seva actitud pot arribar a predisposar al visitant en positiu o en negatiu**. A això, Roigé hi ha afegit la importància dels museòlegs i altres tècnics de museus, donant a entendre que malgrat no ser tan visibles, **la motivació (o la falta d'aquesta) es percep en les exposicions, projectes i accions en les quals treballen**. Tot i les circumstàncies negatives que incideixen al nostre entorn, ha dit, caldria veure si estem prou motivats.

Diàleg entre David Bueno i Xavier Roigé. Modera: Clàudia Rius

La qüestió de les **narratives**, un recurs important a l'hora de traçar el discurs d'una exposició permanent o temporal, ha estat introduït per la moderadora del diàleg, Clàudia Rius. Sobre això, Bueno ha constatat que el cervell humà ha evolucionat per **escoltar i explicar històries i anècdotes**, més que no pas dades tècniques i quantitatives. Qualsevol contingut o coneixement que estigui embolcallat per un **relat emotiu i personal serà incorporat més fàcilment**, ja que tendim a vincular-ho les nostres pròpies experiències degut al sentiment d'empatia. És per això que la mateixa experiència cultural **no es percep de la mateixa manera per tothom**, ha afegit Roigé, coincidint amb l'argument de Bueno. A més, ha apuntat que una de les tasques més significatives dels professionals dels museus és la d'exercir una **mediació entre els objectes i allò que signifiquen**, la història que amaguen darrere seu. **Un objecte, ha dit, no explica res si no el fem parlar.**

D'altra banda, Bueno ha destacat que tot i que la vista és el sentit que més utilitzem en els processos d'aprenentatge, **la resta de sentits també ens proporcionen dades valuosíssimes**. Certament, la presència dels diferents sentits ja s'està treballant en molts dels museus catalans (convertint-se el tacte, probablement, en el sentit amb el qual més s'ha explorat després de la vista). Xavier Roigé creu que **aquesta capacitat sensorial ha de ser present als museus però**, alhora, s'ha qüestionat si **caldria forçar als museus fins al seu límit** per tal de convertir-los en una experiència sensorial complerta.

“Estar amb altres persones és el que activa més zones del cervell.

Factors com les emocions, la motivació, el dubte o la curiositat no són els únics que contribueixen al nostre creixement cognitiu. Hi ha moltes zones del cervell, denominades **cervell social**, que se'ns activen quan estem en societat. Si aprenem alguna cosa en aquestes circumstàncies, **el nostre cervell la integrarà amb més eficàcia**, ha assenyalat Bueno. Per la seva condició d'espais facilitadors i promotors de la participació social, els museus han de ser conscients del seu potencial i **han de pretendre convertir-se en un espai de diàleg i de transmissió del coneixement**.

Per finalitzar, plantegem dues de les principals conclusions que es poden :

- D'acord amb les paraules de Bueno, **tot el que aprenem, la cultura també, condiciona l'estructura de les nostres connexions neuronals, de manera que cada persona té una configuració mental única**. La forma en com adquirim coneixements determina com ens relacionarem amb l'entorn; per aquest motiu, treballar aquests aspectes és el que garantirà una millor societat adulta, que segueixi valorant l'experiència com una font de coneixement amb prou flexibilitat per adaptar-la i readaptar-la en cada situació. En aquesta línia, les etapes de la vida més importants són la infantesa, l'adolescència i la joventut.
- **La neurologia i la sanitat harien de ser importants aliats dels museus**. Tanmateix, tan Roigé com Bueno s'han mostrat d'acord a l'hora de considerar que aquesta confluència **no ha de servir per revolucionar-los**, malgrat poden contribuir a realitzar algunes millores en l'aspecte museístic i **afavorir la seva evolució** per a fer-los més atractius per a la ciutadania.

[#confluenciesXML20](#) [3]

Categories: Crònica

Etiquetes: valor públic de la cultura

Etiquetes: equipaments culturals

- [4]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2020/neurociencia-museus-confluencies>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/interaccio>

[2] <https://www.diba.cat/es/web/opc/confluencies-2020>

[3] https://twitter.com/hashtag/conflu%C3%A8nciesXML20?src=hashtag_click&f=live

[4] <https://interaccio.diba.cat/node/8250>